ERIKSEN SKAJAA ARKITEKTER

STRATEGIER FOR SMÅ STEDER

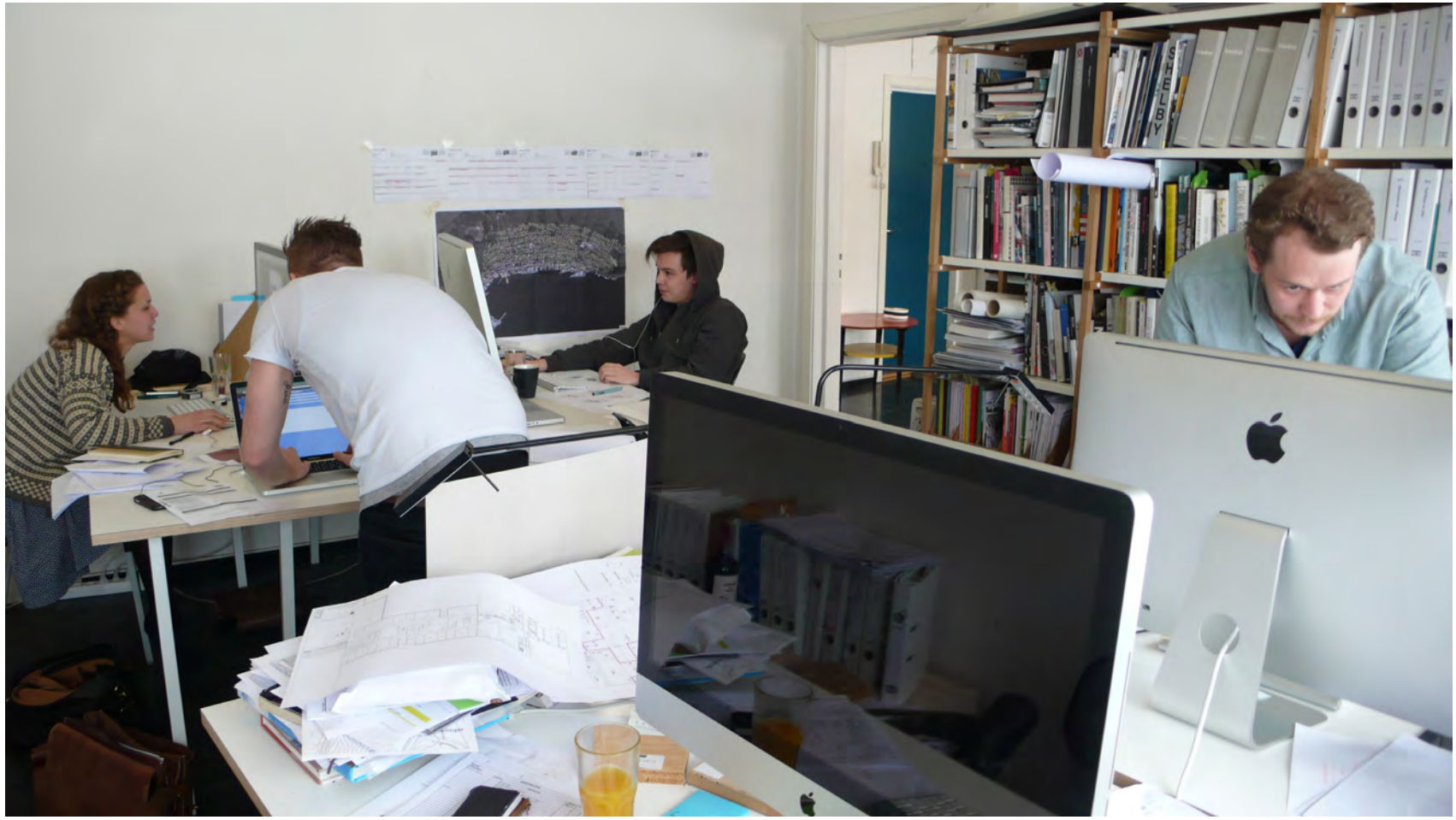
SHELBY

POLLEN # 1
HUSOKKUPASJON OG BYUTVIKLING

Brakkebygrenda

Vi møter Joanna Sverdup, Kjetil Velo og Anine Nonshagen på vognplassen som kalles Brakkebygrenda i Gamlebyen i Oslo. Mellom campingvogner og husbiler er det bygget opp et lite samfunn på den tidligere branntomten. Nederst på tomten med utsikt ut over togsporene i Kværnerdalen er det bygget en liten overdekket terrasse som fungerer som møteplass for beboerne. De tre vi møter forteller om en okkupasjon med lang historie. Allerede i 1999 okkuperte man eiendommen med anske om å drive et byøkologisk prosjekt. Dette prosjektet levde i åtte år men da huset som stod på tomta ble revet, en brannruin, ble også de daværende okkupantene kastet ut. I årene etter stod det tomt før den nåværende gruppen flyttet inn på tomten høsten 2010. Eieren er privat og har vært den samme gjennom hele perioden. I det vi snakker med dem har de akkurat feiret ett år i Brakkebygrenda

Hva slags mennesker er det som bor på området nå?
Johanna: Vi er fjorten stykker som bor her inkludert gjester. Noen er kjærestepar, men de fleste bor alene i sine vogner. Det bor ingen familier her for øyeblikket, det er barn som bor her i kortere perioder, men de har et sted å bo utenom okkupasjonen. De fleste som bor her er norske men det er også gjester fra Sverige, Tyskland og Frankrike.
Kjetil: Det finnes mange vognplasser rundt om i Europa og folk flytter rundt mellom dem. Men det er klart at det er litt lenger mellom dem som kommer opp hit til det som er den nordligste vognplassen i Europa. Det er betraktelig større aktivitet i Tyskland, Sveits og Frankrike. Hele bevegelsen rundt vognplassene startet i Berlin etter at muren falt og det ble frigjort arealer med uklare eierforhold. Ulike mennesker begynte å ta i bruk jorden og slo seg ned med campingvogner og busser. Deretter har det spredt seg utover Europa slik at et internasjonalt nettverk har dannes.
Anine: Noen fra den enheten som nå er en del av Brakkebygrenda har tidligere deltatt i andre okkupasjoner i Oslo, så det er helt klart en nomadisk struktur. Noen av vognene er også her på mer midlertidige besøk. Men okkupasjonen som helhet er tenkt som permanent. Vi ønsker å bygge noe varig her.
Kjetil: Sammenlignet med en leilighetsblokk er det selvfølgelig nomadisk og ganske ustabilt men for oss kjennes det som en permanent situasjon.

Hva finnes av infrastruktur på området?
Anine: Vi har leid byggestrøm som vi deler, men på sikt ønsker vi å produsere energien lokalt.. Bortsett fra det er vi ikke tilknyttet offentlig infrastruktur.

Hvilke økologiske og økonomiske prinsipper ligger bak okkupasjonen? Hva kjennetegner det byøkologiske prosjektet?
Anine: Noe av det viktigste for oss er å jobbe for redusert forbruk. Terrassen vi sitter på er et godt eksempel på det,

> **"Byøkologi handler om å redusere forbruket i en bysituasjon… Gjennom å redusere forbruket kan vi også redusere avhengigheten av å stresse både med jobb og liv. Vi lager en situasjon der vi kan bruke mer tid på andre viktigere ting og man kan roe ned og bruke tid på å delta i det kollektive livet."**

den er bygget av forskalingsmaterialer som er renset og gjenbrukt. Vi har også små boenheter som ikke trenger mye oppvarming. Vi bruker ikke strøm til oppvarming.
Kjetil: Det handler om å vise i praksis at det går an å leve med en radikalt redusert ressursbruk. Og det går an å leve på en helt annen måte en slik man blir fortalt av samfunnet. Det er selvfølgelig aktuelt i den tiden vi lever i å redusere både forbruk og energikonsum, for oss handler det om å gjøre noe i praksis, ikke bare prate om det.
Anine: De som bor her har jobber utenom, men det lave forbruket gjør at man kan jobbe mindre og ha mer tid til å delta og bidra i kollektivet. Det er et viktig poeng i det autonome fellesskapet at man har mulighet til selv å delta med sin egen kreativitet og skaperkraft. Man betaler ikke noen for å gjøre det man kan gjøre selv. Det er en viktig del av ideologien. Bosetningen er styrt etter konsensusprinsippet med allmøte en gang i uken. Treet som stikker opp av terrassen er et godt eksempel på resultatet av en slik konsensusbeslutning.
Anine: Byøkologi handler om å redusere forbruket i en bysituasjon. Det er noe annet enn på landsbygda hvor man har mer plass rundt seg. Gjennom å redusere forbruket kan vi også redusere avhengigheten av å stresse både med jobb og liv. Vi lager en situasjon der vi kan bruke mer tid på andre viktigere ting, man kan roe ned og bruke tid på å delta i det kollektive livet. Over tid ønsker vi også å produsere mer av maten vi spiser her i kollektivet. De som bor her betaler husleie etter evne for å dekke felleskasse og strøm, men vi betaler ikke leie for bruk av tomten.

> **"Et annet problem er at alt bygges i den høyeste standarden. Å kunne velge en lavere standard som er billigere og annerledes er også en viktig frihet."**

Hva er den politiske motivasjonen som ligger bak prosjektet og okkupasjonen?
Anine: Det skal være folk i husene og tomme hus er ødeleggende for et nabolag. Det er et boligpolitisk poeng at det skal være mulig å bo også for de som ikke ønsker, eller har mulighet, til å ta opp store lån for å kjøpe en leilighet. Noen ønsker å leve annerledes enn det samfunnet rundt ber dem om. De ønsker kanskje ikke å jobbe like mye som det kreves for å ha råd til en vanlig leilighet. I et selvdrevet boligkollektiv kan man leve på en helt annen måte.
Kjetil: Og man kan slippe å gå på NAV og leve på pengene fra staten. Hvis det var mer legalisert å bo annerledes kunne man frigjøre seg fra systemet og staten ville spare penger også.

Hva slags politiske endringer ønsker dere at okkupasjonen skal føre til?
Kjetil: Vi jobber for at det ikke bare skal aksepteres men også legges til rette for at flere kan bo på denne måten. Tenk bare på studenter som står i boligkø og andre som behøver bolig. Man trenger ikke et avansert regelement for å legge forholdene til rette for at mange av dem kunne bodd i samfunn som dette. Man må kanskje ha noen systemer i forhold til sikkerhet, hygiene og konstruksjoner. Men det er nok av ubrukte tomter som står klar til å tas i bruk. Vi mener også at man skal ha selvbestemmelse når det gjelder standarden på egen bolig. Selvbestemmelsen er et viktig aspekt innenfor den autonome bevegelsen. Det gir mulighet til å kontrollere sine egne omgivelser, til å bestemme hvordan sitt eget liv skal være.
Anine: Jeg tror det er en lang prosess å påvirke politikken og samfunnet. Nå har man okkupert i Oslo i mange år og mye den siste tiden. Det begynner å bli mer forståelig for folk hva dette er for noe. De skjønner at det er en måte å leve på og at det kan være en del av byen. Vi har noen prinsipper i forhold til boligpolitikken som vi ønsker å endre, men det er ikke bare et politisk spørsmål. det er også et ønske om å bo på en annen måte. Det handler om å være i et fellesskap sammen. Lage løsninger for kollektivet som man er en del av. Samarbeidet og fellesskapet er like viktig for oss som den politiske okkupasjonen.

Hvilken rolle spiller det kulturelle programmet i prosjektet?
Anine: For oss er det viktig å gi et tilbud til nærmiljøet. Vi har for eksempel filmvisninger en eller to ganger i uken. Tidligere hadde vi et folkekjøkken som var åpent for alle. Den byøkologiske kolonien kal være et åpent tilbud i nabolaget. Jeg tenker at vi skal gi et tilbud, men også et rom for å gjøre prosjekter og det skal være åpent for de som kommer utenfra for å komme og bidra. Det er viktig at man har en utadrettet aktivitet, men når det er sagt så er vi er først og fremst et boligprosjekt.

Hvordan er forholdet til naboer og byens myndigheter?
Anine: Forholdet til naboene er godt. Folk her i Gamle Oslo er åpne og har ønsket oss velkommen. Vi føler at vi har støtte i det vi driver med. Det handler også om hvordan man skal gå frem og hvor mye energi man skal bruke. Man ønsker seg selvfølgelig en viss grad av trygghet, men samtidig kan det være sunt med noe utrygghet.
Johanna: Vi har ikke noe særlig forhold til politikerne siden dette er en privat tomt, men vi har informert lokalpolitikerne i bydelen og følte vi ble godt mottatt av dem. Det har vi også opplevd tidligere da vi bodde på Skar leir. Da hadde vi full støtte fra lokalpolitikerne som ønsket aktivitet i området. På tross av dette ble vi likevel kastet ut.
Anine: Området her i Gamlebyen er nå regulert til barnehage og fire boliger, men det ser ikke ut til at noe skal bygges. Det er en interessant tomt siden den ligger i Gamlebyen. Å grave mer enn fire meter ned gjør at det kreves arkeologiske utgravninger. Det er en dyr tomt å bygge ut.
Kjetil: Vi har vurdert en privat regulering men det er såpass radikalt at det er vanskelig å tro at det finnes politisk støtte for et slikt prosjekt. Det er likevel noe vi diskuterer aktivt. Man har jo også en begrenset mengde energi og det er mye jobb å bygge noe opp fra bunnen. Man skal skape noe sammen og involvere lokalbefolkningen. Det kan hende at det er ok at det er ulovlig.

Hva synes dere om hvordan Oslo utvikler seg som by?
Anine: Det mangler sosiale rom og det mangler kollektive løsninger. Oslo kommune selger boligmassen sin samtidig som mange av boligene Boligbygg KF disponerer står tomme. Et annet problem er at alt bygges i den høyeste standarden. Å kunne velge en lavere standard som er billigere og annerledes er også en viktig frihet.
Kjetil: Det er jævlig få som får sjansen til å delta. De med mye penger står foran i køen overalt. Bare se på Bjørvika – de bygger en by som bare blir mer og mer homogen.
Johanna: De bygger 8000 nye boliger – men for hvem. Det er ikke rom for vanlige mennesker å skaffe seg et sted å bo.

Nomadisk okkupasjon

Nomader kjennetegnes ved en omreisende livsstil uten fast bosted. Historisk var det ofte grupper av jegere og senere gjetere som reiste rundt på denne måten. Senere har man hatt grupper av reisende innenfor samfunn der majoriteten er bofast. De mest kjente i Europa er ulike Romani-grupper men det fins og lokale tradisjoner i Norge, England, Spania og andre land. Innenfor og i tilknytning til okkupant og aktivistbevegelsene finnes det ulike grupper som lever mer eller mindre nomadisk. I England oppstod en kultur av reisende på 70 og 80-tallet knyttet til new-age bevegelsen. De reiste i konvoier bestående av gamle busser, lastebiler og bobiler og samles til såkalte frie festivaler. Gjerne på steder med tilknytning til den engelske oldtiden som for eksempel Stonehenge. De møtte til dels stor motstand konflikten rundt festivalen ved Stonehenge endte med massearrestasjoner. Bakkebygrenda i Oslo er et eksempel på en såkalt Vognplass. Vognplassene oppstod først som uformelle bosetninger i områdene som ble til overs etter Berlinmurens fall. Det finnes nå vognplasser rundt i Europa og selv om mange er bofaste er det også utskifting i mellom dem.

Uformelle bosettinger

Det finnes mange typer uformelle bosettinger rundt omkring i verden som bygges av ulike årsaker, men i de fleste tilfeller er det mennesker som flytter fra arbeidsledighet og fattigdom på landsbygden mot byene i håp om et bedre liv.
I Tyrkia finnes det et juridisk smutthull som gjør at om man begynner å bygge etter solnedgang og flytter inn i et ferdig hus før soloppgang, kan ikke myndighetene rive huset neste dag, men må sette i gang en formell prosess med høringer foran en domstol. I de fleste tilfeller skjer ikke dette og den nyinnflyttede får bli. Disse husene kalles Gecekondu. Robert Neuwirth hevder i sin bok "Shadow Cities" at halvpartene av innbyggerne i Istanbul, rundt 6 millioner mennesker, bor i slike hus.

De Brazilianske favelaene og shantytowns som i Soweto i Sør Afrika og på grensen mellom Mexico og USA er andre slike uformelle bosettinger. Det er også Pueblos jóvenes ("de unges by") som omgir Lima og andre byer i Peru samt den kjente Cité Soleil på Haiti et eksempel på. I området av Cairo som heter al-Arafa finnes en stor gravplass som har blitt hjemmet til rundt 1 million mennesker.

Mer uvanlig er "Torre David" eller Davids Tårn, i Caracas, en uferdig 45 etasjers skyskraper, uten fasade, trapper som fører ingensteds og ingen elektrisitet eller vann, som huser over 2500 okkupanter. Å bo der er gratis, men folk betaler rundt 130 kroner i måneden for vedlikehold. I bygningen er det små hjørnebutikker oppover etasjene, nettkafeer, leiligheter som blir frisørsalonger…" Mike Davies, forfatteren av "planet of slums" omtaler prosjektet som "en åpenbar kandidat til et grønn skyskraper eksperiment".

Harald Nissen

Harald Nissen har bakgrunn fra alternativbevegelsen i Trondheim og var med å starte opp Svartlamoen. Han er musiker og artist, som vokalist i bandene Det Glade Vanvidd og Albino Slug og som medlem av performancegruppen The Four. Han var aktiv på UFFA og i avisa Folk og Røvere. I de senere årene har han sittet i bystyret i Trondheim for Miljøpartiet De Grønne som leder for Kultur-, idrett- og friluftslivskomiteen. Han har også ledet Svartlamoen Næringsstiftelse som forvalter konsert- og andre næringslokaler på området. Harald er nå bosatt på Vålerenga i Oslo og er førstekandidat for Miljøpartiet De Grønne i Oslo. Vi møtte Harald på Grønland i Oslo for å snakke om utfordingene med å skape et alternativt område i byen og hvilken påvirkning det kan ha på bolig og byutvikling.

Husokkupantbevegelsen kom for alvor til Norge på begynnelsen av 80-tallet. Vi ber Harald fortelle litt om hvordan bevegelsen oppstod og sin egen bakgrunn og motivasjon for å delta.
På mange måter mener jeg at skal må forstå 80-tallet for å forstå det moderne Norge. Det er da vi får en moderne bykultur i Norge. I utelivsbransjen får man en liberalisering av skjenketider og etableringer. NRK-monopolet blir brutt. Det oppstår også to ekstreme ytterpunkter i Norsk bykultur med jappebølgen på den ene siden og Blitz og punk miljøet på den andre siden. Disse oppstår parallelt og er et godt bilde på sprengingen av det sosialdemokratiske rommet. På mange måter er det to komplementære bevegelser.
Okkupantbevegelsen oppstod allerede på seksti og syttitallet i Amsterdam, okkupasjon var jo veldig stort der i sin tid, selv om mye av det er borte nå. Det spredte seg ut over hele Europa på den tiden, men kanskje spesielt i Danmark, Tyskland og Nederland. Bevegelsen kom også til Norge og ble kanskje først og fremst kjent gjennom okkupasjonen av Skippergata i Oslo, men også med lignende prosjekter i andre byer. I Trondheim var okkupasjonen av Kjøpmannsgata en av de første. Jeg var med der og som i Skippergata gikk det også til helvete. Brant ned.
For oss var bolig det viktigste motivet i begynnelsen. Kulturhus hadde vi i UFFA-huset men det var ikke stort nok til at vi kunne bo der. Vi hentet inspirasjon både fra Tyskland og Danmark, særlig Danmark der bokollektivene var kommet langt. Men generelt tror jeg bevegelsen ble drevet av behovet for et annet rom, et friere rom.

Svartlamoen er et interessant forbilde i norsk sammenheng både fordi det er et relativt omfattende bymiljø og fordi det har overlevd over en lang periode. Vi spør Harald om hva som var bakgrunnen for den okkupasjonen.
Jeg er jo en av dem som var den første generasjonen beboere som flyttet inn på åttitallet. Vi var fire-fem stykker som flyttet inn i 87. Det som skilte miljøet i Trondheim fra miljøet i Oslo var at miljøet i Oslo var mye mer konfronterende. Det har nok med å gjøre at Blitz er sentralt plassert i bykjernen i Oslo mens Svartlamoen er mye mer perifer i forhold til bykjernen. Det var ingen som brydde seg om det vi drev med der ute og gentrifisering var fremdeles et fremmedord. Det man fant på Svartlamoen var et område som var så nedslitt at kommunen som var eier bare lot det bli overtatt. Det er litt som i Berlin der man finner områder som er overlatt til forfallet. Det var det rommet vi lette etter og tok. Det var mange ting som klaffet for oss. Kombinasjonen av en del folk som hadde mye kunnskap om hvordan man jobber med media og politikk var med å gjøre det til en suksess. De fleste okkupasjonsprosjekter går jo til helvete.
Det som er spesielt med Svartlamoen er at det har lyktes. Og at det til slutt ble veldig stort, også i Nordisk sammenheng. Det eneste man kan sammenligne det med i Norden er Christiania i København. Det er antagelig ikke så mange andre byer det kunne skjedd i heller. Kanskje i Bergen eller i Stavanger. Det krever en viss kritisk masse, og vi bor jo spredt i dette landet. I Tyskland kan det godt skje noe i en liten by, men det er det ofte kort vei til en større by.

LA21

"Lokal Agenda 21 er en handlingsrettet strategi for vitalisering av lokaldemokratiet og den kommunale planleggingen i videreutviklingen av kommunesamfunnet mot en bærekraftig utvikling." (Lokal Agenda 21- Fra miljøvern til bærekraftig utvikling, (Miljøverndepartementet 20.11.1998)).

Bærekraftig Utvikling

En bærekraftig utvikling blir definert som en utvikling som tilfredsstiller dagens generasjoners behov uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter for å tilfredsstille sine behov. Menneskenes behov kan grovt deles inn i grunnleggende behov, som må ivaretas for å sikre overlevelse på et visst minstenivå, og mer sosio-kulturelt definerte eller sekundære behov som kan utvikles i mange retninger."(St. meld. 58 (1996-97))

Denne forskjellen gjorde at man i Trondheim hadde mer tid å bruke på innholdet i området. Det vokste frem mange prosjekter fra miljøet som magasinet Folk & Røvere, senere Gulliotin, og bokkafeen Ivar Matlaus som jeg var med å starte. Man bygget opp en base av kunnskap om politisk og kritisk arbeid. Det gjorde at man ikke bare jobbet som aktivister, men også inn i det politiske systemet.

Harald forteller at han selv gikk fra rollen som aktivist til en politisk rolle som representant i bystyret. En rolle som åpnet andre muligheter, for eksempel realiseringen av studentboligprosjektet, boliger i den gamle bilbutikken og Svartlamoen Kultursenter.
Kultur og næringsutvikling har fungert bra på Svartlamoen en periode, mens boligstiftelsen har store utfordringer med vedlikehold. I et så stort prosjekt vil det alltid gå litt i bølger hvilke områder som har størst aktivitet.

Husokkupasjon er jo en del av en større diskusjon som handler om både det norske boligmarkedet og den sosiale boligpolitikken. Hva slags rolle kan boligaktivisme spille i denne diskusjonen?
Boligprisene gjør at et sjikt av samfunnet blir holdt utenfor, og det er ikke noen egentlig vilje til å ta tak i det. En viktig mulighet som blir lite diskutert er å stimulere en økning av antallet utleieboliger gjennom en mer sosial skattepolitikk. Jeg tror ikke at man kan gjøre hele den norske befolkningen til boligeiere. Det er viktig at de som ønsker å leie har

> **"Vi hentet inspirasjon fra både Tyskland og Danmark, særlig Danmark der bokollektivene var kommet langt. Men generelt tror jeg bevegelsen ble drevet av behovet for et annet rom, et friere rom."**

mulighet til det. Det trenger ikke bare være dem som har svak økonomi. Det er et problem at det er stigmatiserende å være leietaker. Leietakere er mer er dynamiske og flytter rundt og det er en god ting. Miljøpartiet de Grønne er det eneste partiet som har programfestet økt eiendomsskatt. Eiendomsskatten er konkret og direkte. Hvis man ser på hvordan rikdommen blir akkumulert i Norge er det gjennom eiendom. Mens den som ikke eier er skattemessige tapere.
Eksempelets makt er viktig. I Oslo har kanskje konfliktene kommet for mye i søkelyset. Det hadde vært annerledes om man fikk et byøkologisk kvartal som ble en del av byen. De okkupasjonene som er i Oslo nå greier å fremstille seg selv med positivt i offentligheten og er mer opptatt av å invitere til deltakelse. Jeg tror det på grunn av dette at Svartlamoen ble vellykket. Fordi man i den settingen man var ikke valgte å lene seg på erfaringen fra gatekamper, men valgte en mer åpen strategi.

>>

Okkupasjoner i Oslo 1969–2011

00 Hjelmsgate 3
(1969)

Garverigården Hjelmsgate 3 ble okkupert i 1969, og fikk snart leiekontrakt med kommunen. Huset ble på 70-tallet utsatt for trusler om riving, men etter ildsvåda omsatte bla det vernet i 1976 av Oslo bystyre. I 1981 ble huset overlevert til Stiftelsen Arbeidsmiljøsenter.

01 Schrøningsgate 32
(1975)

02 Larviksveien 124
(1978)

En tverrpolitisk gruppe medvirkeskler okkuperte et gammelt hus i larviksveien 124 som kommunestyret ville selge til private eiere. Huset hadde i lengre tid vært tilholdssted for flere utleiegjere, som trengte sted å sove.

03 Skippergata 6b
(1981-1982)

UNGMOB planlegger og tar initiativet til okkupasjonen: av Skippergata 6 og 6b, Husokkupasjoner spner seg til Trondheim, Stavanger, Tromsø, Bergen og Haugesund. Denne okkupasjonen ble forløperen til Blitz. Gården ble revet i 1982.

04 Skippergata 8
(1981-1982)

05 Pilestredet 30/Blitz
(1982)

Skippergata oppgis og Ungmob forhandler i løpet av januar/februar seg frem til en avtale med Oslo Kommune om gjenhusing av beboerne, arbeid og et ungdomshus i Pilestredet 30c, men avsplist med en leiekontrakt på kun 6 måneder. Blitz ble da en okkupasjon.

06 Dahlheimveien 2
(1982)

07 Tromsøgata 8
(1982)

08 Ullevålsveien 4
(1982)

09 Korsgata
(1982)

10 Nedregata
(1982)

11 Trondheimsveien 88/90
(1982)

12 Stolmakergata
(1982)

13 Boligdirektørens kontor
(1982)

En ridde aksjoner mot spekulativ og fordyrende Byformyntelse under slagordet "Gata er vår - men den er fæle så vaad å po vå". Boligdirektørens kontor okkuperes i protest mot utkastelsene av de okkuperte husene og

14 Markveien 61
(1982)

Den kommunale gården Markveien 61, hvor mange fra Skippergata/Blitz bor, blir stormet av politiet. 6 beboere dømmes til opptil 4 måneders fengsel for påstått vold mot politiet.

15 Ullevålsveien 102b
(1983)

Ernte med at politiet aksjonerte og huset ble revet.

16 Pilestredet 83
(1983)

Avsluttet med politiaksjon og utkastelse.

17 Toftesgate
(1983)

Ernte med arrestasjoner og bøter.

18 Schous plass 5
(1983)

Pressekonferanse og demonstrasjon mot Oslos boligpolitikk som endte i arrestasjoner.

19 Pilestredet 45b
(1983)

Den 30. oktober 1983 okkuperte over hundre ungdommer Pilestredet 45b etter nøye planlegging, og huset ble hurtig barrikadert at politiet ikke tokk å aksjonere. Pilestredet 45b ble foreløpig legalisert med kontraktskontrakt.

20 Pilestredet 47
(1983)

Samme år ble Pilestredet 47 okkupert. Dette ble tomt og revet like juleaften 1983, slik at det ble jul på gata for beboerne.

21 Olav Ryes Plass 10
(1983-85)

22 Fyrstikkaleen
(1984)

Et par hus i Fyrstikkaleen ble okkupert i 1984.

23 Storgata 36
(1984)

Blitz deltar i gjenreisen av Arbeiderstasjonen Forening, og det okkuperes lokaler for foreningen i Storgata 36, den gamle "Dagjem" eller Prins Christian Augusts Minde.

24 Akersgata 21
(1985)

Endte med en brutal utkastelse.

25 Drammensveien 165-167
(1985)

26 Borggata 14
(1985)

27 Frognerveien 8-10
(1985)

28 Brinken53
(1985)

29 Heimdalsgata 23
(1985)

30 Breigata 20
(1985)

31 Hedmarksgata 7/9/11
(1986)

Hedmarksgata 7, 9 og 11 okkuperes:
19. februar, 1987: Demonstrasjon mot OBOS for trusler om utkastelse av okkupantene i Hedemarksgaten.

32 Geitmyrsveien 33
(1986)

Blitz går inn på Oslo bystyrets julebord og spiser opp maten deres i protest mot bustadpriskjøringene.
6. januar, 1988: Blitz okkuperte Geitmyrsveien 33, Oslo Menighetsfakultets Fellesavhalg, krever at beboerne blir kastet ut og

33 Langesgate 3
(1987)

Langes gate 3 okkuperes og barrikaderes av en 100-tallsmennesker.
21. august, 1987: Beredskapstroppen stormer Langesgate 3 og tømmer huset.

34 Grønland 30-32
(1987)

30 boligløse okkuperte de 27 tomme leilighetene i Grønland 30-32. 1. juni, 1987: Det okkuperte huset i Grønland 30 stormes og tømmes ved en meget brutal politiaksjon, hvor de slår seg inn med gravemaskin. 70 personer bankes og

35 Toftesgate 61
(1989)

20 unge boligløse blitzere okkuperer Toftesgate 61.
5. januar, 1990: Gravemaskinen som skulle riva Toftesgate 61 får ingenting gjort pga. sukker på tankere. Fire personer dødsrøpet for å rindre riving.

36 Alnafetgata 5
(1989)

Ni blitzere arrestert og banket for å forsøke å hindre en utkastelse i Alnafetgata, politiet hjelp en hundre i stedet for beboerne.

37 Krusesgate 7/9
(1988-2001)

38 Thorvald Meyersgate 41
(1990)

Politiet stormer det okkuperte huset i Thv. Meyersgate 41. 12 personer arrestere etter å ha forsvart seg.

39 Storo Gård
(1990)

40 Økernveien 11-13
(1991)

41 Toftesgate 18
(1991)

Boligløse blitzere okkuperer Toftesgate 18.
25. juni, 1991: Okkupantene i Toftesgate 18 klare å motstå at tilrøgsen politet skyter inn i huset, og kaster murstein slik at politet må gå opp å tømme huset.
Politet tømmer Toftesgate 18 første gang, politet helsen opp i kran og sager seg gjennom taket. Hele Grønnsaksa er stengt av politisperringer.
7. juli, 1991: Toftesgate 18 blir okkupert igjen.
10. juli, 1991: 150 politifolk stormer huset og

42 Mustadsvei 3
(1994)

43 Saxegaardsgata 8 og 11
(1996)

44 Hausmannsgate 34
(1999)

Vinteren 1999 tok Hausmann BA kontakt med Statsbygg med det formål å leie de tomme, fortsatte lokalene i Hausmannsgate 34 og Brenneveien 1 til kulturhusformål. De første nurslnerne tok bygget i bruk høsten/vinteren 2000. I januar 2004 kjøpte Oslo Kommune Hausmannskvartalet av Statsbygg med det formål å oppretthholde driften av

45 Hausmannsgate 40
(1999)

"Prosjekt Vestbredden" retter seg mot personer som av ulike årsaker er i en bekiemt posisjoner og ikke har økonomiske midler til å klare seg på det ordinære boligmarkedet.

46 St Hallvards gate
(2000)

47 Enebakkveien 37
(2004)

Enebakkveien 37 (E37) skal være et byøkologisk pilotprosjekt som demonstrerer hvordan økologiske, sosiale og økonomiske mål kan underbygge og forsterke hverandre.

48 Olav Ryes Plass 2
(2005)

49 Mor Godhjerta
(2005)

Okkupert for å bøyse og hjelpe de eldre i en vanskelig situasjon.

50 Trosterudvillaen
(2005)

Foreningen er en upolitisk og allmennyttig forening, som er registrert i Brønnøysundregistrene. Foreningen ble stiftet i 2005 med det formål at Trosterudvillaen og hagearealet rundtom, og legges til rette for allmenn benyttelse.

51 Hausmannsgate 42
(2005)

Natt til søndag 9. oktober 2005 ble Hausmannsgate 42 innlatt av en gruppe politiere og frika. Organisert i gjennom nettverket i Oslo Boligaksjon (OBA) gikk aktivistene inn og okkuperte huset som da hadde stått tomt over flere år. Dette ble startskuddet for Oslos mende offeseile

52 Ormsundveien 14
(2005)

Et kommunalt pilotprosjekt på byøkologi, der beboerne skal prøve ut byøkologi-og brukermedvirkning i praksis. I samarbeid med kommuna og ankfelsd legger vi planer for hvordan vi skal rehabilitere den gamle trevillaen

53 Fossveien 20
(2007)

Er i dag det ev Kunsthøyskolen i Oslo

54 Skar leir
(2010)

Den 13 februar, 2010, ble leiren innlatt av husokkupanter som opprettet Øko-bolsjellstiv Skar. Det ble først antatt at dette var de samme personene som kun 9 dager tidligere ble kastet ut fra Hausmannsgate 42 i Oslo, men dette ble senere avvist av en talsmann for

55 Holmenkollen leir
(2010)

SKAM bokollektiv.
Tidligere okkupanter av Skar leir
Kastet ut av politiet.

56 Torggata 13
(2011)

Eiet av Entra Eiendom
Stått tom siden 2002
Vernet

57 Mosseveien 65-67
(1983/2011)

Dennse eiendommen ble okkupert allerede i 1983. Det har bodd folk her inntil nylig. Eiendommen har for øvrig stor kulturhistorisk verdi med bebyggelse allerede i middelaldeiden. Under krigen var dette et gjemmested for jødene.

58 Kongsveien 21
(2011)

Boligbygg eier eiendommen som er nærmeste naboti til Elveberegrestaurnten.Den nokså gjengrodde eiendommen er tidligere blitt brukt som prestebolig, men har stått tom etter at den siste presten flyttet ut i fjor

59 Brakkebygrenda
(1999/2011)

Byøkologisk prosjekt hvor man bor i biler og campingvogner. Har vært beboddi av og på siden 1996. Politiet har aksjonert og kastet ut folk ved to anledninger.

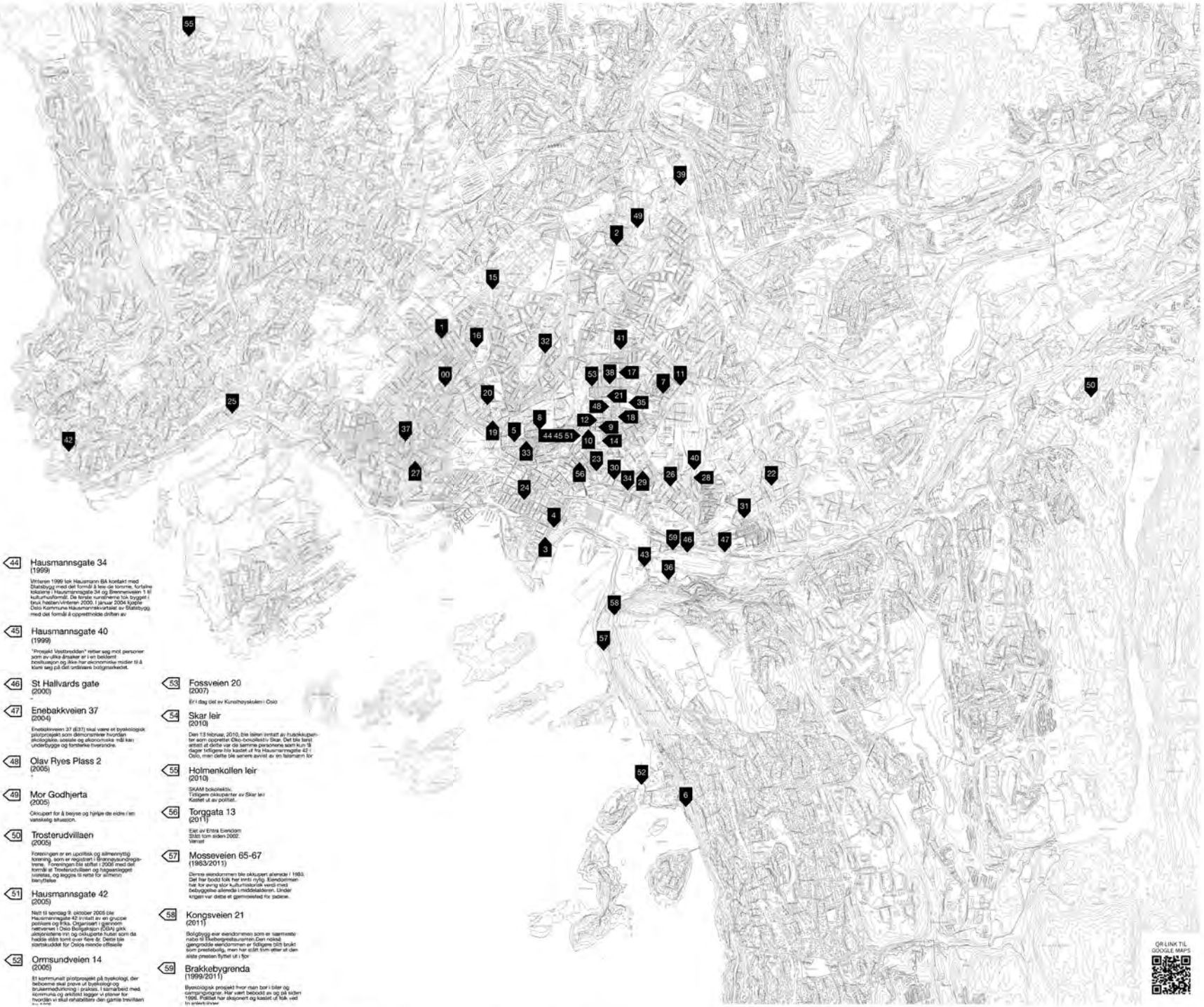

QR-LINK TIL GOOGLE MAPS

Den Autonome Landsbyen

For oss handler ikke dette prosjektet om å gi oss selv muligheten til å skape arkitektur da vi føler at vi som arkitekter lett kan komme i veien. Med Harald Nissen snakket vi likevel om viktigheten av å tillate områder med en reguleringsplan som åpner for mer eksperimentering. I Brakkebygrenda fant vi et lite samfunn som forsøker å koble seg av den tradisjonelle infrastrukturen og produsere og gjenvinne sine egne ressurser. Atma mener vi må ta i bruk takene, mens Jo Raknes forteller oss om drømmen om småhusene på Vålerenga.

Vi har tatt utgangspunkt i en tegning av Hausmannskvartalene og har laget et kvartal der vi kan vise litt av våre ideer om hva en autonom bosetning kan være. Vi mener det finnes mange områder i byen som kan forvandles, og taklandskapet er ett av dem. Oppe på takene kan man lage et samfunn som er frigjort fra byen rundt. Et viktig utgangspunkt for oss i dette arbeidet har vært at man ikke må tolke den tilsynelatende konfrontasjonen som ligger i det å okkupere et hus dit hen at okkupantene ønsker seg en aggressiv arkitektur. Aggressiviteten mener vi er et resultat av hvordan samfunnet møter okkupantene. Vi har istedet tatt utgangspunkt i det vi mener er de viktigste prinsippene vi finner i bevegelsen: først at man skal bygge videre på det man allerede har istedet for å bygge nytt, så at man skal jobbe for autonomi og frigjøring, fra samfunnet og dets økonomiske og byråkratiske strukturer, og til sist at man skal legge til rette for et delende fellesskap mellom individene.

"hvis arkitekter kom til oss og spurte hva vi ønsket ut av en okkupasjon på den tiden så var det Vålerenga som var drømmen. Disse nuttete trehusene som kunne gjøres om til noe annet."

Jo Raknes

oslopuls

RESTAURANT & UTELIV | MUSIKK | FILM | KUNST | SCENE | SHOPPING & TRENDER | AKTIVITET & FRILUFT | BARN

Fjerteprinsesse

Den tøffe og uredde jenten Billie forelsker seg i ridder Fjomp, og han er så forelsket i henne tilbake at han tar klærne på bak frem og glemmer hvordan man snakker. Dessverre har Ridder Fjomp en dominerende mor som nekter sin sønn å være kjæreste med noe annet enn en prinsesse. «Prinsessen på fjerten» er et interaktivt tulleteater for barn fra 3-7 år, og har premiere på Latter 1. oktober kl. 14.00. Stykket er **Kristine Magnesen** og **Linda Mahala Mathiassens** andre humorforestilling for barn på Latter.

Chevrolet 100 år

Teknisk museum åpner torsdag en utstilling i anledning Chevrolets hundreårsjubileum. Her kan du se hvordan bilmerket har vært designet gjennom tidene.

– Biler er en viktig del av vår tekniske historie, og Chevrolet var lenge det mest produserte bilmerket i verden. Det er derfor naturlig for oss å samarbeide med Chevrolet Club of Norway om en utstilling i anledning jubileet, opplyser **Henrik Smith**, leder av utstillings- og samlingsavdelingen på Teknisk museum. På utstilling som er åpen frem til 6. november, kan du se Norge eldste bevarte Chevrolet fra 1920, flere klassiske modeller, og den nyeste småbilen fra Chevrolet, en Spark. I Norge var Chevrolet bestseglende frem til 1950-tallet.

– Vi syntes at Chevrolet fortjente oppmerksomhet på sin 100-årsdag. Bilmerket har tross alt vært ryggraden til General Motor i alle år, sier **Stein Olsen**, styremedlem i Chevrolet Club of Norway.

Harde kår for Oslos okkupanter

Arrangørene håper på en opprivende debatt når husokkupanter i kveld møter Bård Folke Fredriksen, byråd for byutvikling.

DAG GRYTLI
dag.grytli@aftenposten.no

– Oslo opplever en stor befolkningsvekst, men har et etterslep når det gjelder boliger. Samtidig eier både det offentlige og private aktører boliger som forfaller. Jeg håper vi i fremtiden vil se mer ansvarlige husokkupanter, samtidig som offentlige myndigheters moralske pekefinger kappes av, sier Fossen.

Han er leder i Oslo Byforum, en ideell organisasjon som arrangerer debatter, foredrag og seminarer med kultur, by- og næringsutvikling i fokus. Sammen med Oslo Arkitektforening møtes i kveld flere sentrale aktører til debatt, med den nylige okkupasjonen av Torggata 13 som utgangspunkt. Det sentrale spørsmålet er hvilken rolle aktivisme kan ha som et korrektiv til en ensidig markedsstyrt utvikling i boligmarkedet.

Fra aktivist til politiker

Blant deltakerne i kveldens Fight Club finner vi Oslos første bystyrerepresentant for Miljøpartiet De Grønne, Harald Nissen. I Oslopolitikken er han et relativt ubeskrevet blad, men få har lengre fartstid og kjennskap til husokkupasjon og aktivisme. Nissen var sentral i miljøet som på slutten av 1990-tallet okkuperte Svartlamon i Trondheim, og fikk til en avtale med Trondheim kommune.

– Det som hendte på Svartlamon var veldig spesielt i norsk sammenheng – et alternativt miljø overtok en hel bydel. En må til Danmark, Tyskland eller Nederland for å finne noe lignende, forteller han.

Ifølge Nissen er det nemlig stor forskjell mellom Oslo og Trondheim i forhold til hvordan alternative miljøer har fått lov til å sette sitt preg på byen de lever i. Nissen ønsker å problematisere og reflektere over hva slags kraft som ligger i husokkupasjon, både politisk og kulturelt.

– Husokkupasjon er en manifestering av en annen type motmakt, ved at den utfordrer våre vante forestillinger om eiendomsrett, og viser hvilke muligheter som ligger i bruken av byrommet. I tillegg ligger det også et element av performance i det. Husokkupasjon påvirker kontemporær kunst. Det rituelle i å okkupere en bygning medfører en egen estetikk, som for eksempel bannere på fasaden, graffiti og veggmalerier, sier han.

Viktig del av Oslos historie

Joakim Skajaa, som sammen med Arild Eriksen driver Eriksen Skajaa arkitekter, mener husokkupasjon kan gi viktige innspill i boligdebatten, ved at det viser alternative måter å bo på, og alternative former for byutvikling. I forbindelse med utgivelsen av magasinet Pollen har arkitektene sett på husokkupasjon i Oslo gjennom femti år.

– Vi fant dokumentasjon på rundt 60 husokkupasjoner siden slutten av 60-tallet, men regner med at det i realiteten dreier seg om flere. Vi trodde fenomenet var marginalt, men oppdaget at det er en stor og viktig del av Oslos historie, forteller han.

Skajaa er enig med Nissen i at miljøene som husokkupasjon springer ut av har hatt hardere kår i Oslo enn sammenlignbare byer ellers i Europa.

– I Oslo har de alternative miljøene måttet kjempe. I andre europeiske byer legger man i større grad til rette for alternative miljøer, fordi politikerne har innsett at de tilfører noe av verdi til byen. Å gi rom for alternative krefter og miljøer er viktig for byutviklingen, mener han.

Taper mediekampen

Selv om husokkupasjon har preget Oslo i rundt femti år har de alternative miljøene det springer ut fra i liten grad blitt akseptert av offentlige myndigheter, til forskjell fra andre europeiske hovedsteder. Harald Nissen mener det er en indikasjon på hva slags samfunn vi lever i.

– Det er i møte med denne typen miljøer og fenomener at man ser hvor gjennomregulert det norske samfunnet er, på godt og vondt. Husokkupasjon dreier seg om hvem som skal ha definisjonsmakten i bruken av byrommet, og hvilke miljøer som skal ha mulighet til å prege byrommet fysisk, sier han.

Til tross for sin lange fartstid som aktivist i Trondheim er Nissen kritisk til Oslos alternative miljøers kommunikasjonsevner, og mener polariseringen mellom aktivister og myndigheter hindrer reell dialog. Å kommunisere det ideologiske fundamentet bak husokkupasjon, både overfor myndigheter og offentligheten er, ifølge Nissen, avgjørende for de alternative miljøenes gjennomslagskraft.

– I Oslo har ikke de alternative miljøene i stor nok grad evnet å kommunisere det de vil frem med, verken til offentligheten eller styringsmyndighetene. Samtidig har deler av det politiske apparatet i liten grad evnet å se hvilket potensial som ligger i disse miljøene. Da blir ofte politiet svaret. Jeg mener at okkupantene i Oslo har gode intensjoner, men at de ikke i stor nok grad klarer å formidle disse, verken til politiske myndigheter eller offentligheten. De taper mediekampen, sier han.

Bør engasjere alle

Joakim Skajaa mener debatten om husokkupasjon bør engasjere flere enn de alternative miljøene og myndighetene. Han håper flere Oslofolk vil prøve å påvirke byutviklingen, og at debatten om husokkupasjon i stor grad handler om hva slags by vi vil ha.

– Vår tanke er at mennesker selv kan være med på å skape god byutvikling, at ikke alt nødvendigvis må styres fra toppen. Vi skulle gjerne sett at byens beboere fikk mer kontroll over byens utvikling, avslutter han.

«Okkupantene i Oslo taper mediekampen»
Harald Nissen, Miljøpartiet De Grønne

Okkupasjonen av Torggata 13, der okkupantene etablerte kafeen Kakkerlakken, førte til sammenstøt mellom okkupanter og politiet. Arrangørene av debatten som finner sted i kveld håper begge parter vil imøtekomme hverandre i større grad enn tidligere.
FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN

– Uakseptabelt, usosialt og ulovlig

Bård Folke Fredriksen (H), byråd for byutvikling, avviser at husokkupasjon kan forsvares, men mener Oslo har godt av et mangfold av miljøer

Bård Folke Fredriksen, byråd for byutvikling

Folke Fredriksen stiller til debatt med en krystallklar holdning til husokkupasjon. Han mener alle må følge spilleregelene, og beskriver husokkupasjon som å snike i boligkøen.

– Oslo kommune ønsker å likebehandle mennesker, og yte tilbud etter behov. Derfor blir det galt at noen bryter seg inn i bygninger og tar seg til rette, sier han.

Likevel understreker han at alternative miljøer er bra for byen, men sier det finnes andre måter å uttrykke misnøye på i et demokratisk samfunn.

– Har man behov for bolig må man henvende seg til bydelen og få saken sin prøvd. I tillegg har vi en rekke andre sosiale virkemidler, for dem som har falt utenfor boligmarkedet.

– Boligmarkedet i Oslo er blant verdens tøffeste, er det ikke da et paradoks at offentlig eide bygninger står tomme?

– Det er ikke et mål for kommunen at offentlige bygninger ikke brukes, men at noen bygninger står tomme forsvarer ikke husokkupasjon. Det er usosialt, uakseptabelt og ulovlig, sier byråden.

Fremtiden finnes på arkitektkontorene

Ellen Hornås, leder i Oslo Arkitektforening, vil vise Oslos befolkning hvordan alle kan påvirke fremtidens byrom

Når husokkupanter og offentlige myndigheter braker sammen på Vulkan i kveld, er det som en del av flere såkalte Pop-up-arrangementer i regi av Oslo Arkitektforening, og arkitekturens år. Tidligere arrangementer har dukket opp i den mye omtalte kloakkrenseanlegget under Akershus Festning, samt på arkitektkontorer rundt omkring i byen. Samtlige arrangementer er gratis, og åpne for alle.

– Pop-up-arrangementene er Oslo Arkitektforenings forsøk på å treffe et bredere lag av Oslos befolkning. Vi vil gi lokalbefolkningen mulighet til å komme og se hva som skjer i forbindelse med byutvikling og debatt, sier hun.

Arkitekturfestivalen vil i tillegg til Pop-up-arrangementene by på utstillinger, filmvisninger, folkemøter, foredrag og fest. Bidragsyterne spenner fra departementer og utdannelsesinstitusjoner til lokale arkitektforeninger og unge, nystartede arkitektkontor. Dette mener arrangørene illustrerer at arkitektur skapes på mange nivå, fra aktivisme til store statlige prosesser.

– Vi vil forklare hvordan arkitektur påvirker alles liv, men kanskje viktigere hvordan alle kan påvirke arkitekturen. Går man rundt i Oslo omgis man med fortiden. Fremtiden finnes på arkitektkontorene, sier Hornås.

Blant arrangementene kan du delta på seminar om hvorvidt de 50 milliarder dene nordmenn årlig bruker på å pusse opp kunne blitt brukt på en mer miljøvennlig måte, en konferanse om hvordan arkitekturforskning kan svare på samfunnsutfordringer, samt lære om hvordan unge arkitekter reiser til problemområder med arkitektur som redskap.

POLLEN # 2
Å BO SAMMEN

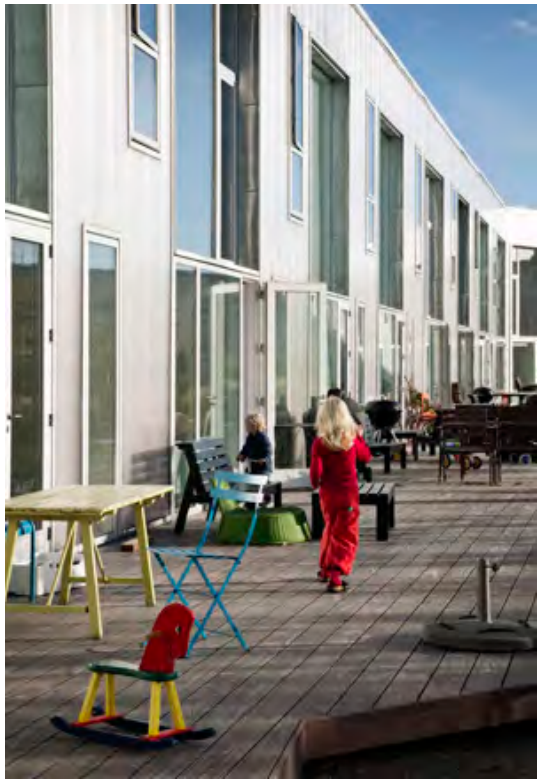

STEDSANALYSE MÅLØY

NALYSE
SENTRUM

MÅLØY BY!
KANNESTEINEN
SYKKEL UTLEIGE
ULVESUND FYR
P-HUS
SYKKEL FELT
GATE 1

OSLO / PALYNOPOLIS

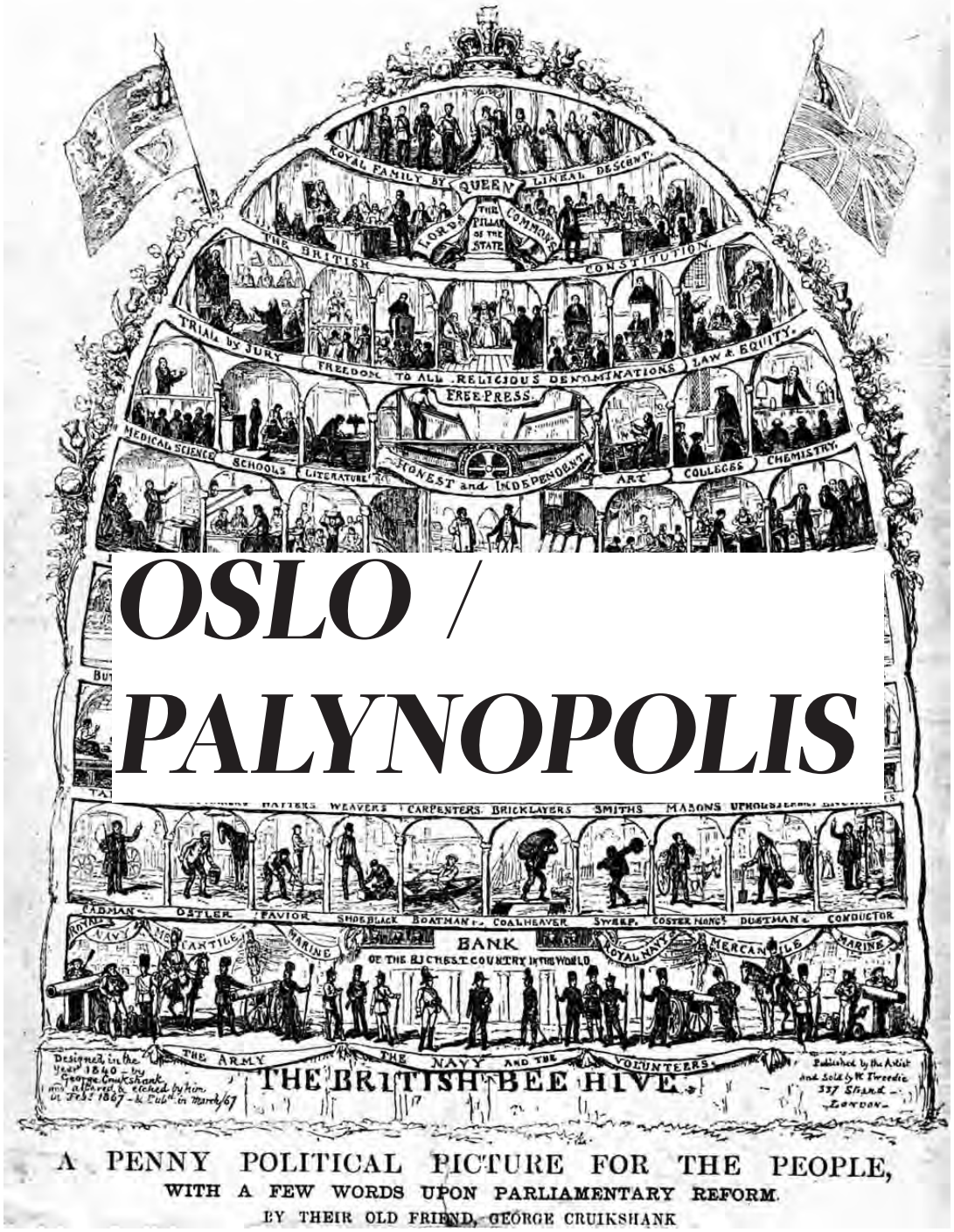

A PENNY POLITICAL PICTURE FOR THE PEOPLE,
WITH A FEW WORDS UPON PARLIAMENTARY REFORM.
BY THEIR OLD FRIEND, GEORGE CRUIKSHANK

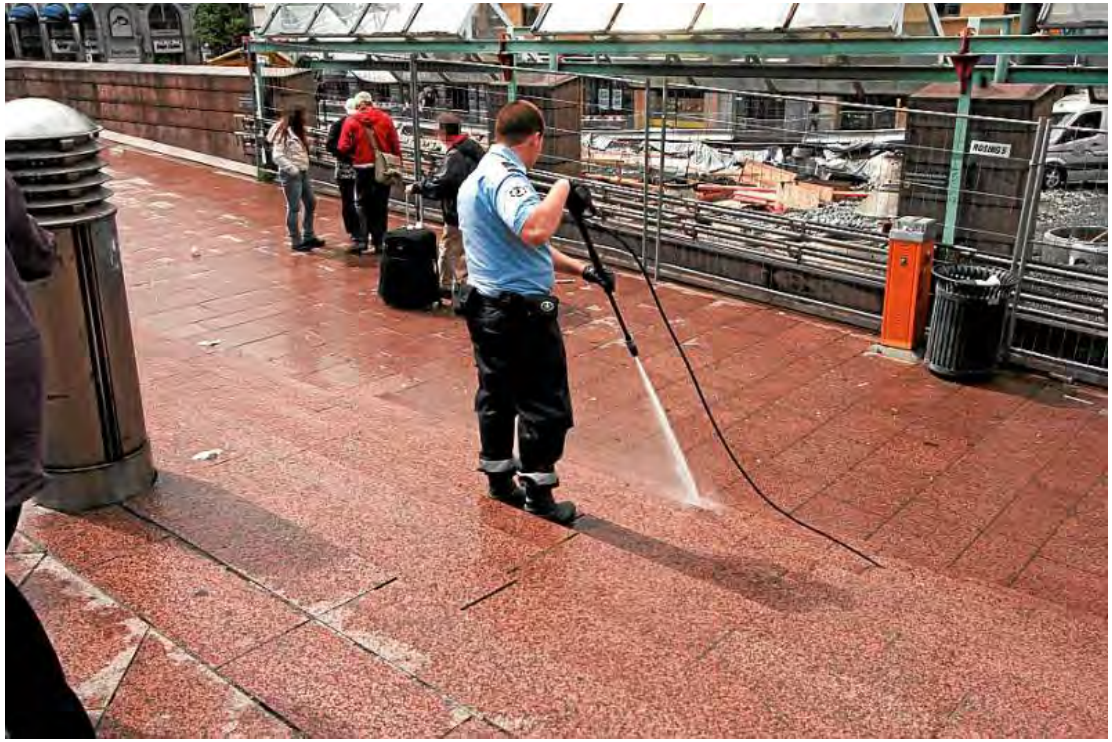

EVENSEN

SJUNKHATTEN / SAIVU

TEGNSPRÅK

GRAFIKK

KONSTRUKSJON

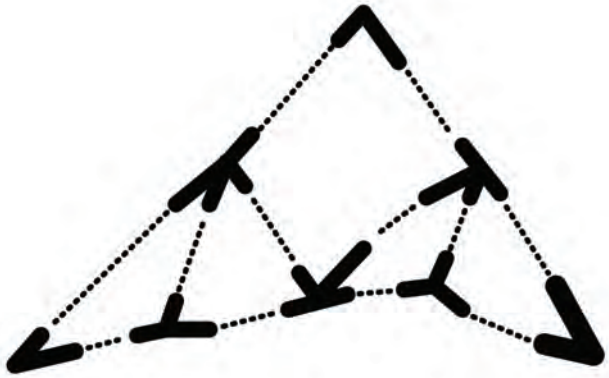

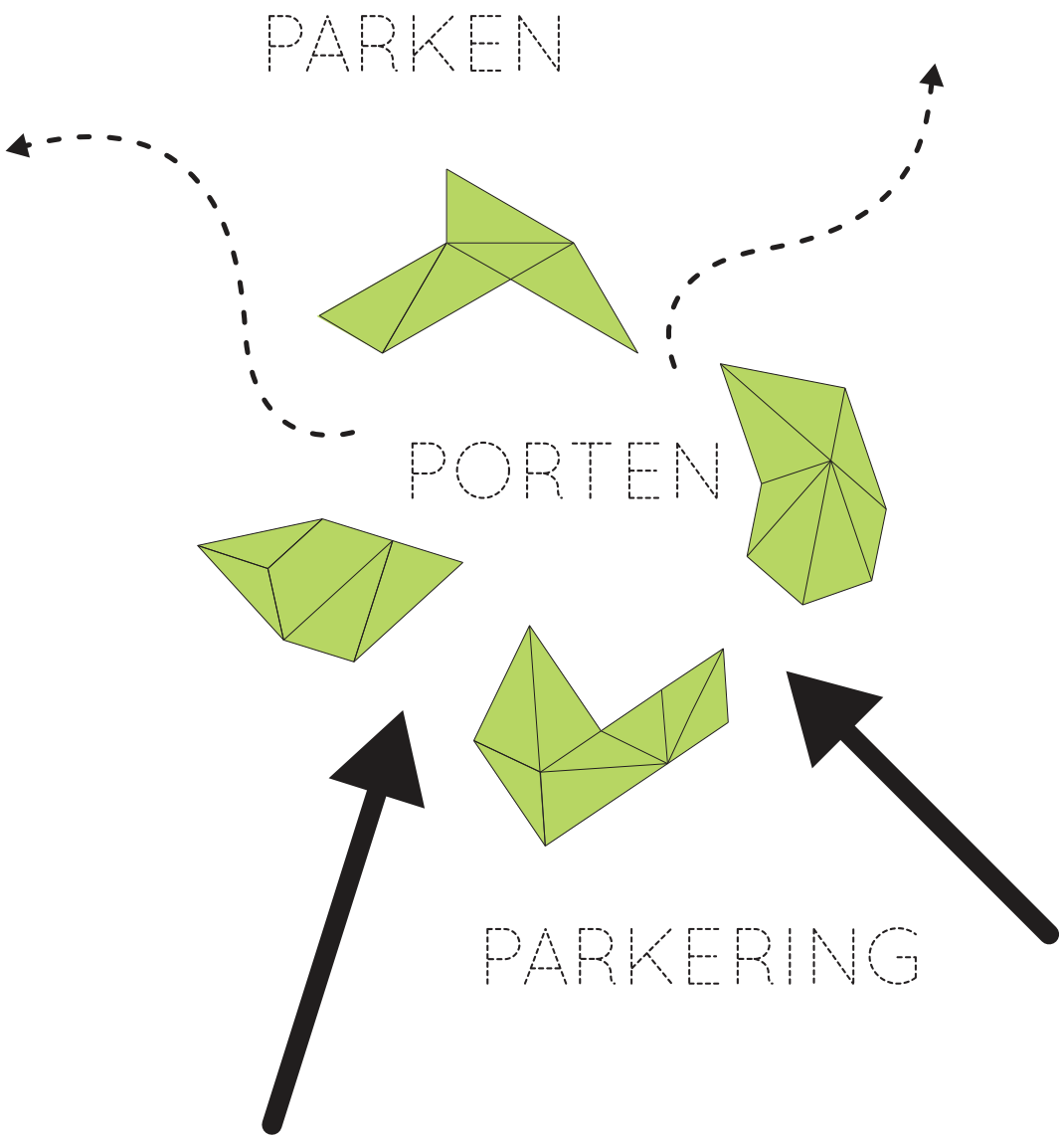
PARKEN
PORTEN
PARKERING

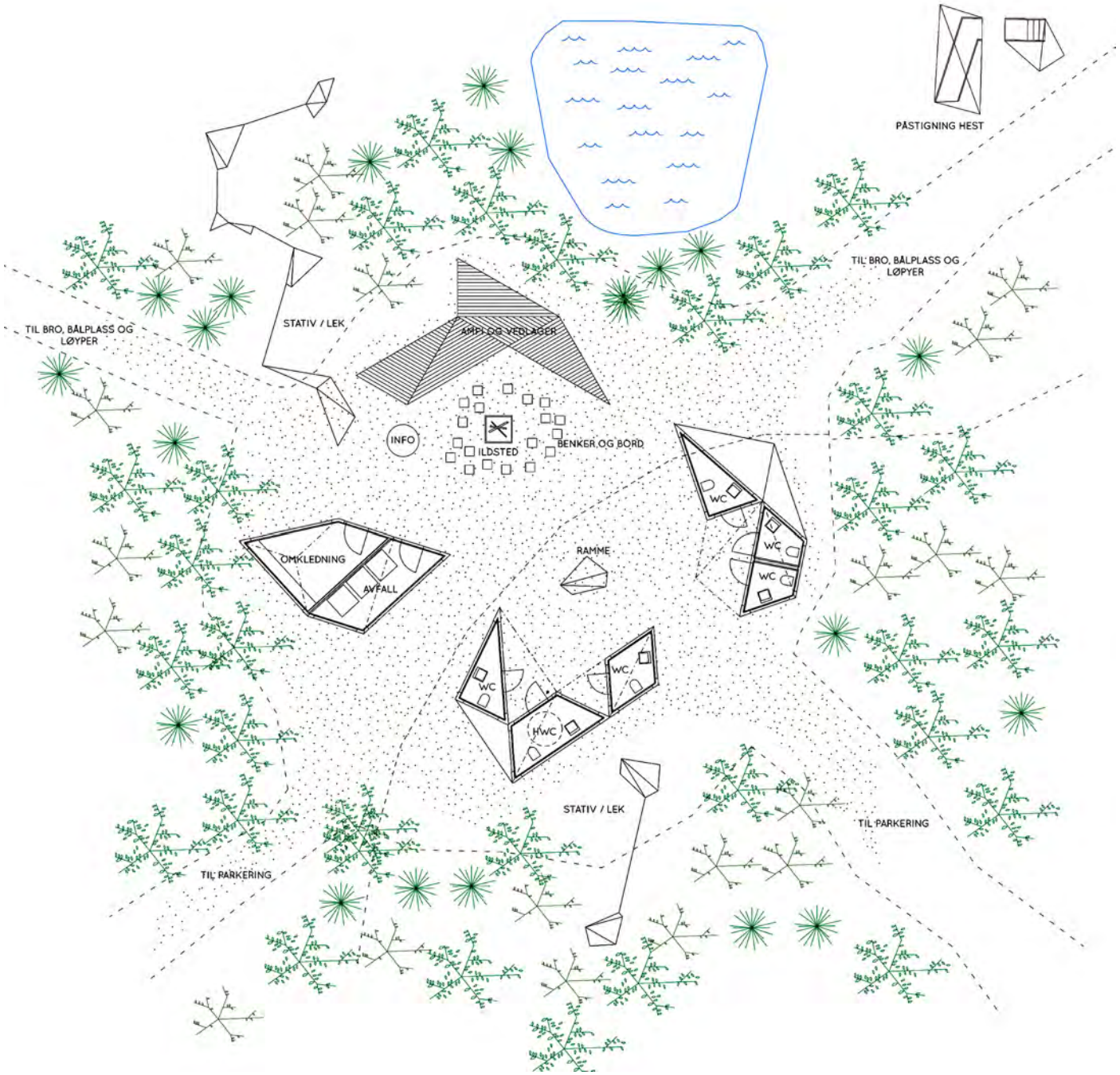
PÅSTIGNING HEST
TIL BRO, BÅLPLASS OG LØYPER
TIL BRO, BÅLPLASS OG LØYPER
STATIV / LEK
AMFI OG VEDLAGER
INFO
ILDSTED
BENKER OG BORD
WC
WC
WC
OMKLEDNING
AVFALL
RAMME
WC
WC
HWC
STATIV / LEK
TIL PARKERING
TIL PARKERING

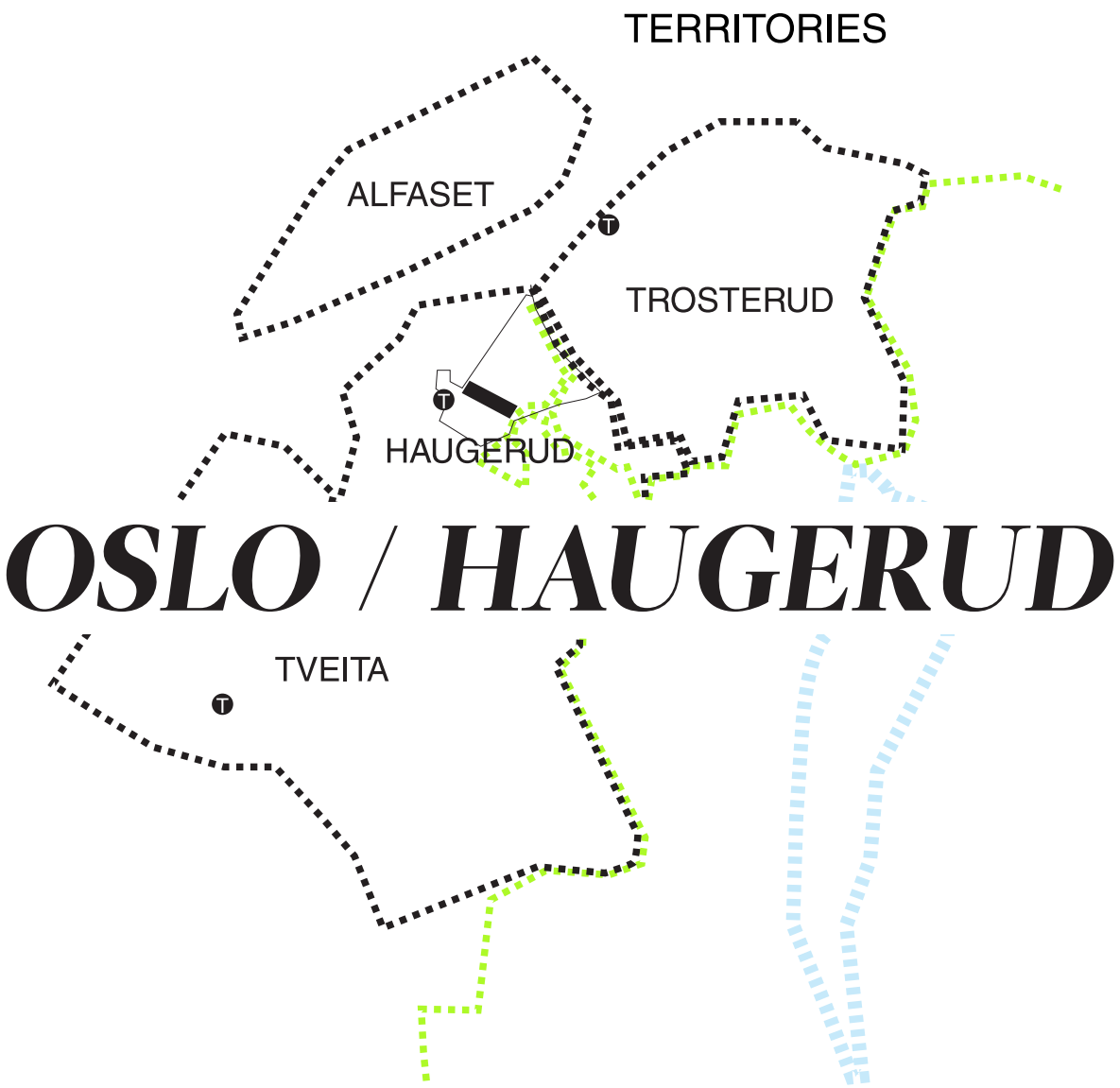

OSLO / HAUGERUD

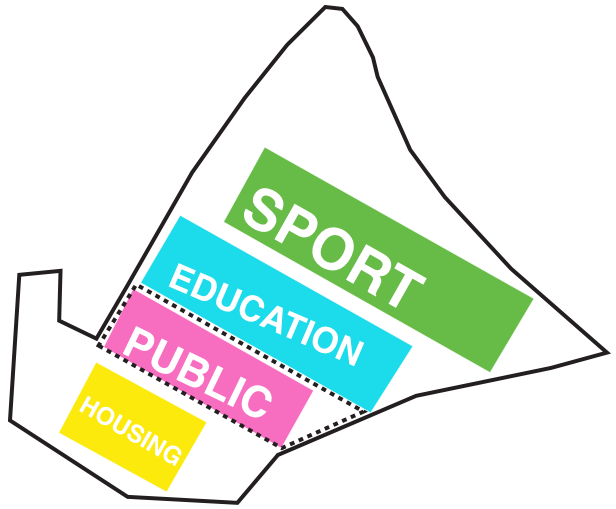

STRIPS

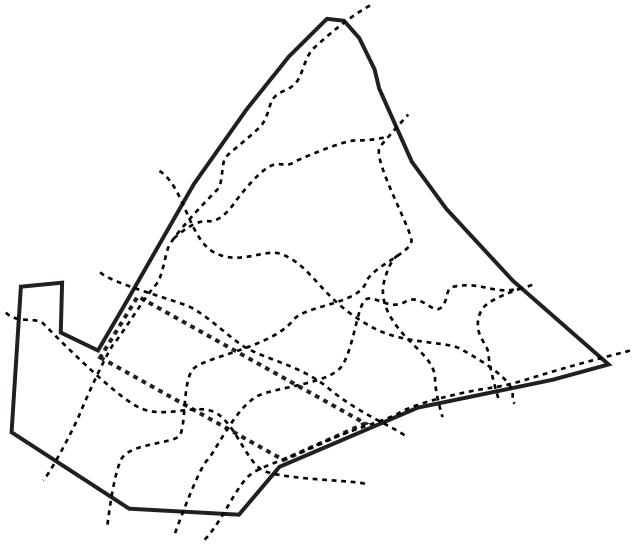

WEAVE

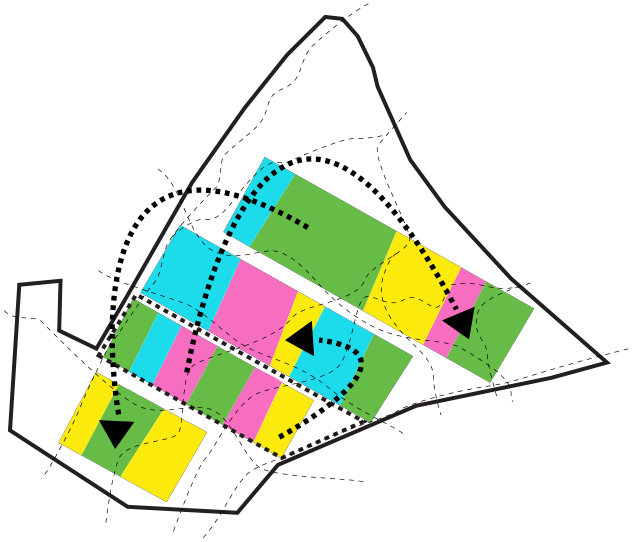

SHUFFLE + FLIP

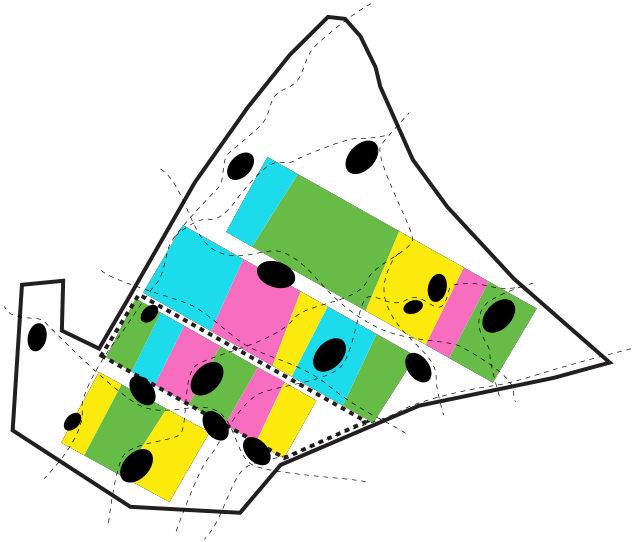

INTENSIFY

VEGETABLE GARDEN & FRUIT TREES
GAS STATION
BASKETBALL
SEATING
SOCCER FIELD
FRUIT TREES
SCHOOL
SCHOOL
SCHOOL
GREENHOUSES
FOREST
SCHOOL
HOUSING
VOLUNTEER CENTRE
TVERTOVKEN
UNDERGROUND PARKING
FIELD
SCHOOL
SCHOOL
KINDERGARDEN
SPORTS CLU
SHOP
PUB
METRO STATION
SHOP
HEALTH CENTRE OFFICES HOUSING
BIKES
ACTIVITY HOUSE
TABLETENNIS
JUDO CLUB
BIKE HOTEL BIKE RENTAL
BASKET BALL
SHOP
SKATEBOWL PARK
VEGETABLE GARDEN & FRUIT TREES
GREENHOUSES
BIKES
SHOP
WORKSHOP
CAFE
ORGANIC HAIRDRESSER
BEACH VOLLEY
BUS
SHOP
BAKERY
ACTIVITY HOUSE
PLAYGROUND
SHOP
TAXI
CHURCH & PARISH HOUSE
VEGETABLE GARDEN & FRUIT TREES

Fietspaden
Pub
Micro
Brewery
Shop
Laundrette
Shop
Fruit Trees
Bike Hotel
Activity
House
Benches
Greenhouses
Fruit Trees
Health Centre
A
Benches
Bike Hotel
Basket Court
Table Tennis
Grocery
Store
Fruit Trees
Shop
Greenhouses
Cafe
Greenhouses
Benches
Workshop
Fruit Trees
Playground
Shop
Benches
Organic
Hairdresser
Activity
House
Table Tennis
Fruit Trees
Benches
A

OUTLAND
SOUTHPOLE
OUTLAND

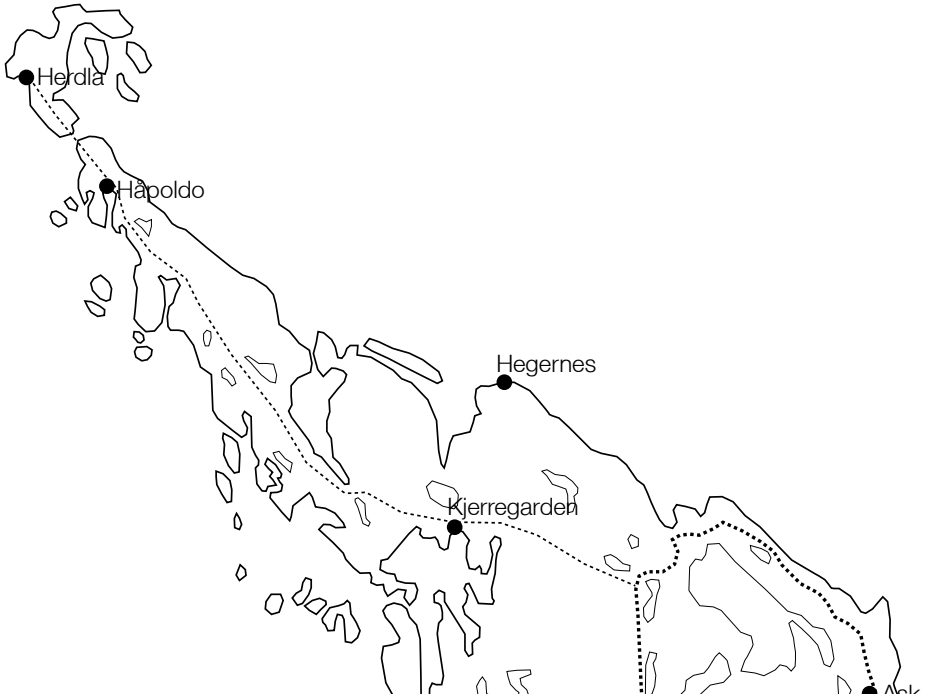

ASKØY / STRUSSHAMN

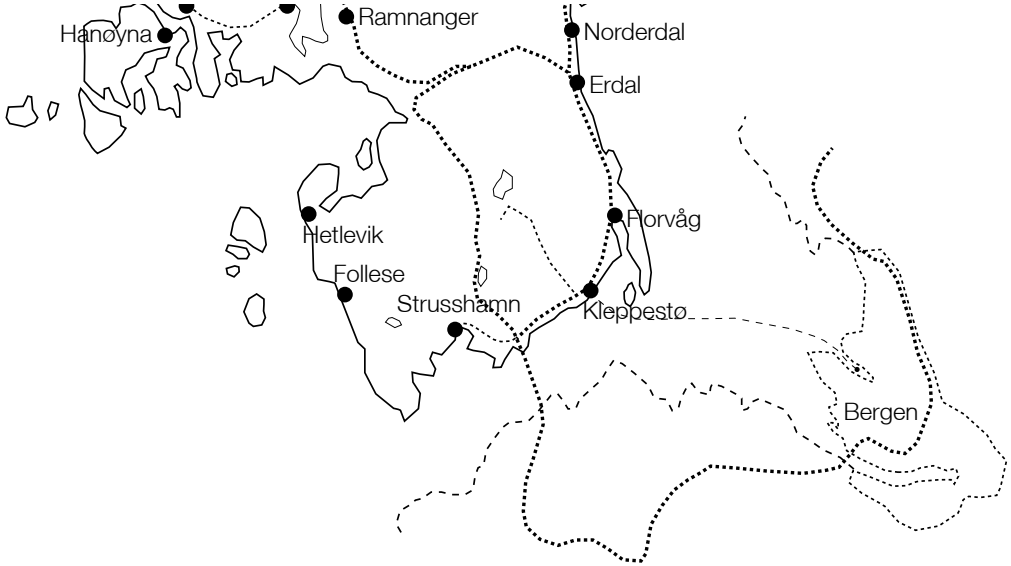

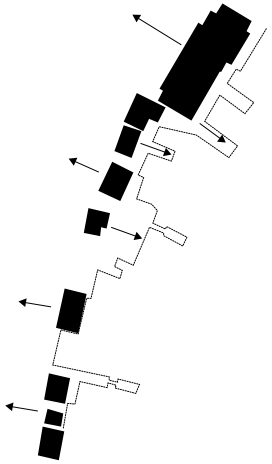

PRIVAT BEBYGGELSE TETT PÅ DET

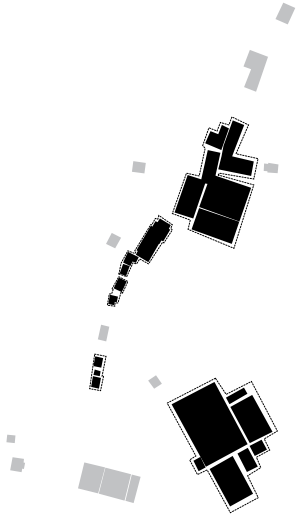

KLYNGER SATT SAMMEN AV FLERE HUS.

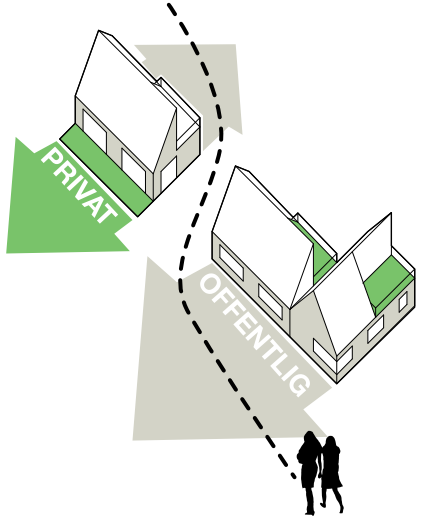

ANDEDAM
ANDEHUS
TORGET
GÅRDSROM
KANALEN
GÅRDSROM
PARKERING
SKULPTURPARKEN
FESTPLASSEN
BADETRAPP